KONEYRITTÄJÄT

9.3.2026

Koneyrittäjät ry

Kirjallinen lausunto
9.3.2026

Asia: Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö VNS 10/2025 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

Koneyrittäjät ry lausunto koskien valtioneuvoston selontekoa valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

Koneyrittäjät kiittävät mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtioneuvoston selonteosta valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta (Liikenne 12) vuosille 2026–2037. Järjestömme edustaa energia-, maarakennus- ja metsäkonealan yrityksiä, joiden toiminta, kannattavuus, tuottavuus ja työllisyys ovat isolta osin riippuvaisia tieverkon ja erityisesti alemman tieverkon sekä yksityisteiden ja metsäteiden käytettävyydestä ja kunnosta.

Selonteko on liikennejärjestelmän pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeinen asiakirja, ja sen linjauksilla on merkittävä ohjaava vaikutus maamme eri alueiden saavutettavuuteen, huoltovarmuuteen ja alueellisen elinvoiman edistämiseen sekä turvallisuuteen. Koneyrittäjät pitävät välttämättömänä pitkäjänteistä, yli hallituskausien ulottuvaa liikennejärjestelmäpolitiikkaa. Liikennejärjestelmää pitää kehittää ennakoitavalla rahoituspohjalla ja suunnittelua tehdä johdonmukaisesti.

Koneyrittäjät pitävät hyvänä selonteon pyrkimystä vahvistaa liikennejärjestelmän toimivuutta, turvallisuutta ja kestävyyttä. Valtioneuvoston selonteko Liikenne 12 -suunnitelmasta tunnustaa alemman tieverkon sekä yksityisteiden merkityksen Suomen kaikille alueille, mutta mielestämme suunnitelman tavoitteet ja siihen kirjatut rahoitusratkaisut ja toteutusaikataulut ovat ristiriidassa keskenään. Liikenne 12 -suunnitelman toimivuus edellyttää, että julkisen talouden aikataulutettu rahoituskehys vastaa tosiasiallisia tieverkon tarpeita. Ilman sitovia ja pitkäaikaisia rahoituspäätöksiä, tarpeet uhkaavat jäädä rahoituksen ulottumattomiin.

Haluamme nostaa esiin kolme isoa teemaa:

Sitratie 7, 00420 Helsinki
puh. 040 900 9410
etunimi.sukunimi@koneyrittajat.fi
www.koneyrittajat.fi, www.finnmetko.fi

KONEYRITTÄJÄT

9.3.2026

1. Alueellinen saavutettavuus ja huoltovarmuus on turvattava

Maanteiden, katujen ja yksityisteiden siltojen korjausvelka kasvaa edelleen. Rapautunut ja korjausikään ehtinyt väyläverkosto aiheuttaa ongelmia alueiden saavutettavuudelle ja riskejä yhteiskunnan huoltovarmuuteen. Erityisesti alempi ja keskivilkas tieverkko palvelevat laajimmin eri alueiden saavutettavuutta, elinkeinoelämän kuljetuksia ja maaseudun asutusta. Maaseutuvaikutusten arviointia ei ole kuitenkaan sisällytetty liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiin. Suunnitelman toteuttamisella on taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia heikossa liikenteellisessä asemassa oleville alueille ihmisineen ja yrityksineen.

Selonteossa todetaan, että väyläverkkoa voidaan supistaa ja palvelutasoa laskea, jos liikennetarve pienenee tai rahoitus ei riitä. Yksi tällainen keino on maanteiden hallinnollisen luokan muuttaminen kaduksi tai yksityistieksi. Koneyrittäjät vastustavat maanteiden hallinnollisen luokan yksipuolista muuttamista, koska se siirtää kustannuksia kunnille ja yksityishenkilöille ilman kestävää rahoituspohjaa. Väyläverkon supistaminen ja palvelutason lasku heikentävät aina elinkeinoelämän ja asumisen mahdollisuuksia. Tällöin riskinä on muun muassa haja-asutusalueiden ja maaseudun tyhjeneminen väestöstä sekä puunkorjuu- ja energiayritysten toiminnan kuihtuminen.

2. Perusväylänpidon rahoitus kasvaa liian hitaasti

Selonteossa on luvattu 460–580 miljoonan euron lisäpanostus perusväylänpitoon. Ongelma on, että tämä lisäpanostus alkaa vasta vuonna 2030. Vuosien 2026–2029 rahoitustasot jäävät epäselviksi ja alimitoitetuiksi. Korjausvelkaa ei saada katkaistua tällä aikataululla – ja alempi tieverkko rapautuu välissä. Tarvitsemme sitovan, etupainotteisen rahoituspäätöksen jo heti suunnitelmakauden alusta.

Koneyrittäjät pitävät perusteltuna, että rahoituksen painopiste siirtyy olemassa olevaan verkkoon. Pidämme myös perusväylänpidon rahoitustason nostoa välttämättömänä, sillä selonteossa esitetty lisärahoitus on väyläverkon toimivuuden minimitaso. Seuraavan 12-vuotiskauden aikana tieverkoston siltojen peruskorjaukset ovat edessä, sillä monen sillan kunto on jo nyt kriittinen.

Priorisointi olemassa olevaan väyläverkkoon ei saa kuitenkaan johtaa alueelliseen eriarvoistumiseen eikä haja-asutusalueiden ja maaseudun jo ennestään haastavan toimintaympäristön heikentymiseen. Priorisointi ei saa myöskään olla automaattinen tapa tai syy väyläverkon supistamiseen tai edellä mainitun maanteiden hallinnollisen luokan muuttamiseen.

Koneyrittäjät vaativatkin, että perusväylänpidon rahoitusta on nostettava heti vuosina 2026–2029. Tieverkon kehittämishankkeisiin pitää voida muodostaa erillisiä rahoituspaketteja tarpeen mukaan ja valtion tulee varmistaa riittävä omarahoitusosuus EU-rahoitteisiin hankkeisiin. Tämä tarkoittaa sekä normaaleja väyläkehityshankkeita, että sotilaallista liikkuvuutta tukevia hankkeita. Omarahoitusosuutta ei saa kuitenkaan ulosmitata perusväylänpidon rahoituksesta.

3. Yksityisteiden rahoitus on edelleen liian vähäistä

Selonteon mukaan yksityisteiden valtionavustukset ovat 6,7 miljoonaa euroa vuodessa ja kasvavat vuodesta 2030 alkaen vain neljällä miljoonalla eurolla. Tämä rahoitustaso on täysin riittämätön 350 000 kilometrin verkoston tarpeisiin. Yksityisteillä, niiden silloilla ja lossi- sekä lauttayhteyksillä on merkittävä rooli huoltovarmuudessa ja alueiden elinvoimassa. Valtionavustukset ovat olleet tärkeätä siemenrahaa, jolla tätä verkostoa on saatu pidettyä kunnossa.

Koneyrittäjät katsovat, että yksityisteiden perusparannusten avustuksia tulee nostaa vähintään 25 miljoonaan euroon vuodessa. Lisäksi tulee arvioida, voisiko yksityisteiden siltojen korjauksia toteuttaa erillisrahalla, sillä yksityisteiden ja siltojen järjestelmällinen kuntokartoitus on osoittanut mittavan, noin 1,3 miljardin euron korjausvelan.

Yhteenveto

Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037 tekee tärkeitä linjauksia ja sisältää järjestömme kannalta monia myönteisiä elementtejä, esimerkiksi perusväylänpidon ja yksityisteiden huomioimisessa. Sen tavoitteet ovat sinänsä oikeat, mutta rahoitustaso ei riitä niiden toteuttamiseen.

Selontekoon tarvitaan sitova rahoituspolku, ei pelkkää tavoitetta. Se tarkoittaa, että:

- rahoitus sidotaan reaaliseen korjausvelan tasoon ja
- rahoitus on sidottava indeksikorotuksiin
- perusväylänpidon rahoitusta ei voida siirtää Suomen omarahoitusosuuden rahoittamiseksi EU:n väyläverkoston kehittämiseen tähtäävissä tai sotilaallista liikkuvuutta vahvistavissa hankkeissa

Ilman välittömiä rahoitustoimia ja selkeää, sitovaa toteutuspolkua selonteon hyvät tavoitteet eivät toteudu, ja seurauksena on:

- rapistuva tieverkko ja korjausvelan kasvu
- huoltovarmuuden heikentyminen
- alueiden heikentyvä saavutettavuus ja pidemmän päälle maaseutualueiden tyhjentyminen väestöstä
- lisääntyvät kustannukset elinkeinoelämälle ja energia-, maarakennus ja puunkorjuuyritysten toiminnan vaikeutuminen

Helsingissä 9.3.2026

Ville Järvinen
toimialapäällikkö, maarakennus
Koneyrittäjät

Matti Peltola
toimitusjohtaja
Koneyrittäjät